

Barn och deras föräldrars attityd till utomhuspedagogik

**Författare:
Rose-Marie Carlson och Anna-Karin Ryberg**

**Examensarbete 10 p
Utbildningsvetenskap 41- 60 p
Lärarprogrammet
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2007**

Arbetets art: Examensarbete 10 poäng, Lärarprogrammet
Titel: Barn och deras föräldrars attityd till utomhuspedagogik
Engelsk titel: The attitudes of children and their parents to outdoor education
Sidantal: 31
Författare: Rose-Marie Carlson och Anna-Karin Ryberg
Handledare: Maria Svedäng
Examinator: Lena A Nilsson
Datum: November 2007

Sammanfattning

Bakgrund: Vi har märkt att hälso- och miljöperspektivet behandlas och diskuteras mer och mer i olika medier och i skolorna. Det talas om hur människan blir mer passiv på sin fritid, vilket kan leda till folkhälsoproblem t ex fetma. Forskning visar att det är viktigt av hälsoskäl att vistas utomhus, få frisk luft och röra sig mer så att kroppen ska fungera bättre. Om vi mår bra, lär vi oss bättre (Grahn m.fl. 1997).

Vi anser att utomhuspedagogik är ett bra komplement till den traditionella undervisningen både i förskolan, i skolan och på fritidshemmet, eftersom barnen då får uppleva olika utomhusmiljöer med sina sinnen och kan få praktisk erfarenhet.

Syfte: Vårt syfte med studien var att undersöka barnens och deras föräldrars attityder till utomhuspedagogik och se hur mycket barnen vistas utomhus i skolan och på fritiden. Vi ville ta reda på om det finns skillnader och likheter mellan barnens och föräldrarnas attityder till lärande utomhus och inställning till att vistas utomhus.

Metod: Vi valde att göra en kvalitativ intervju med barnen och en kvantitativ enkätundersökning med deras förälder.

Resultat: Resultatet visade att en majoritet av barnen och deras förälder i undersökningen var mycket positiva till utomhusförlagda lektioner och att vistas utomhus. Vi blev positivt överraskade av den positiva inställningen som de flesta föräldrar och barn hade till barnens utomhuspedagogik. En majoritet av barnen och föräldrarna tyckte om att vistas utomhus, även om några av dem svarade att de inte brukar vistas i naturen.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	2
Forskningsbakgrund	2
Hälsoperspektivet	2
Teoretiska utgångspunkter	5
Vad är utomhuspedagogik	6
Utomhuspedagogikens historia	6
Metod	8
Urval	8
Intervjuer	8
Enkäter	9
Konfidentialitet	9
Gensvar och bortfallsanalys	10
Resultat	10
Barnintervjuer	10
Föräldraenkäter	13
Jämförelse mellan barns och föräldrars inställning och vistelse i naturen	14
Jämförelse mellan barns och föräldrars åsikter till utomhuspedagogik	14
Analys	14
Diskussion	16
Vidare forskning	18

Referenser

Bilaga 1

Bilaga 2

Bilaga 3

Inledning

Vi har märkt att hälso- och miljöperspektivet behandlas och diskuteras mer och mer i olika medier och i skolorna. Det talas om hur människan blir mer passiv på sin fritid, vilket kan leda till folkhälsoproblem t ex fetma. Många skolor, menar Mårtensson (2004), schemalägger därför fler tillfällen där barnen får möjlighet till fysisk aktivitet. Flera forskningsrapporter visar att det är viktigt av hälsoskäl att vistas utomhus, få frisk luft och röra sig mer så att kroppen ska fungera bättre. Om vi mår bra, lär vi oss bättre (Grahn m.fl., 1997). Med detta i tankarna har vi i våran utbildning funderat på hur bland annat barnfetma kan undvikas respektive förebyggas av att ge barnen en mer positiv grundsyn av att vistas ute. Vi som pedagoger har en viktig roll i barnens attitydsutveckling. Om vi kan ge dem en positiv upplevelse i naturen och miljön så finns det en möjlighet till att de för detta vidare både för sig själva och till den egna familjen.

Vi vill i vår kommande yrkesroll som lärare med inriktning mot fritids och fritidsverksamhet visa barnen att man kan lära sig saker utomhus. Vi vill även att barnen skall komma ut i naturen för att de skall få en positiv upplevelse, vilket leder till att de är utomhus mer och mår bättre. Vi ser naturen och utomhuspedagogiken som ett pedagogiskt hjälpmedel i undervisningen i förskolan, skolan och på fritidshemmet. Naturen erbjuder många olika möjligheter för barnen och pedagogerna att lära sig nya saker och upplevelser och att uppleva stillheten i naturen. När barnen är ute i terrängen tränar de sin motorik (Eskilsson och Szczepanski, 1999). Ericsson (2004) påpekar att det sociala samspelet i gruppen tränas vid utevistelse.

Utomhusförlagda lektioner ger barnen en positiv syn på natur och närmiljön så att de lär sig att ta vara på naturen eftersom nästa generation skall ta över jorden efter oss. Detta stämmer väl överens med Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklass och fritidshem (1994) (Lpo94) där det står att skolan skall sträva efter att ge eleverna en bra syn på närmiljön och miljön i ett längre framtida perspektiv. I de Allmänna råden för fritidshem (1999) står det att fritidspedagogerna skall inspirera barnen till att lära känna sin närmiljö. Det är i verkligheten, i landskapet, och i utemiljön som människan lär sig bäst enligt Dahlgren och Szczepanski (1997).

Vi anser att utomhuspedagogik är ett bra komplement till den traditionella undervisningen både i förskolan, i skolan och på fritidshemmet. Vi ville med vår studie undersöka vilken attityd barn och deras föräldrar hade till utomhuspedagogik. Vi ville också undersöka hur mycket barnen vistades utomhus under skoltid och fritid, och vad de framför allt ägnade sig åt då.

Vår hypotes var att föräldrarna hade en negativ inställning till att deras barn har utomhusförlagda lektioner (utomhuspedagogik). Vi förväntade oss att föräldrarna tyckte att deras barn inte lär sig lika bra utomhus som inomhus. Vi förmodade även att barnen hade en negativ inställning på utomhuspedagogik, eftersom vi av egen erfarenhet på våra verksamhetsförlagda utbildningar (VFU) har mött barn som vill ”ha fri lek” istället för lektion när de vistas utomhus. Vi förmodade att föräldrarna och barnen vistades mer utomhus under de ”varma årstiderna”, då det oftast förekommer mer utomhusaktiviteter såsom bad och bärplockning.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att undersöka barnens och deras föräldrars attityder till utomhuspedagogik och se hur mycket barnen vistas utomhus i skolan och på fritiden. Vi ville ta reda på om det finns skillnader och likheter mellan barnens och föräldrarnas attityder till lärande utomhus och inställning till att vistas utomhus.

Vår studie bygger på huvudfrågan:

- Hur är barns och deras föräldrars attityd till utomhuspedagogik?

Vi har valt att fördjupa oss i dessa följdfrågor:

- Vad är barnens attityder till att ha utomhuspedagogik?
- Vilken attityd har föräldrarna till att deras barn har utomhusförelagda lektioner?
- Hur mycket vistas barnen och deras föräldrar i naturen?

Forskningsbakgrund

Vid en genomgång av relevant litteratur har vi sett att flera forskningsresultat visar att utevistelse har flera goda effekter för oss människor.

Hälsoperspektivet

I Friluftsrämjandets bok ”*Med klassen i naturen*” (1986, s.3) står det:

”Naturen är vårt ursprung och hem. Låt oss förvalta den väl, så att också våra barn får uppleva glädjen i att känna sig hemma på jorden (Chad Ehlers).”

Från barndomsåren skall man vistas i skogen, på ängen och vid vatten för att man skall må bättre anser Johansson (2004), eftersom hon påstår att vår hälsa är beroende av hur naturen mår. Barn som har tillgång till en varierad utomhusmiljö är friskare, leker mer variationsrikt, får bättre motorik och kan koncentrera sig bättre än barn som vistas i en mindre stimulerad utomhusmiljö (Grahn m.fl., 1997). Quennerstedt, Öhman och Öhman (2007) menar dock att det inte är säkert att barnen får en fördjupad relation till naturen trots att de är mycket ute på förskolan.

Att vistas i naturen har länge ansetts vara hälsosamt framförallt för barn och ungdomar. Rousseau (1712-1784) ansåg att barn har ett naturligt rörelsebehov och att de lär sig bäst genom upplevelser av verkligheten. Han tyckte att det bästa stället att uppfostra fria, tänkande och självständiga individer var i naturen (Quennerstedt, Öhman och Öhman, 2007).

Människorna i Norden har en stark tradition att vistas mycket i naturen, och detta har starkt präglat konst, musik och litteratur (Dahlgren och Szczepanski, 1997). Naturen är dessutom för många en plats där de kan hämta kraft för att orka med vardagen (Grahn m.fl., 1997). Tre av fyra vuxna har fått sitt grundintresse och känslor för naturen redan när de var barn. Förr fick barnen ofta sitt intresse genom familjen vid t. ex lek med föräldrarna och syskonen utomhus. Intresset kunde även bero på att dagis (nuvarande förskola) och friluftorganisationer satsade tidigt på barnen att de skulle vistas mer utomhus (Norling 2001). Barnens utevistelse nu för tiden, är helt beroende av hur familjens vardag är organiserad (Mårtensson, 2004).

Norling (2001) menar att barn och ungdomar som har regelbunden kontakt med naturen påverkar sin psykiska, fysiska och sociala hälsa positivt. En naturbaserad livsstil kan halvera risken för att få stroke och hjärt- och kärlsjukdomar och kan förlänga livet med 8-10 år. Han påstår att vi själva kan påverka vår livsstil och hälsa beroende på hur vi lever. De som är mer allsidigt aktiva mår bättre psykiskt, fysiskt och socialt. De som mår sämre är oftast mera passiva både fysiskt och psykiskt, då de ägnar sig mer åt att se på tv, musiklyssnande eller olika spel (data- och TV-spel) än att vara ute i naturen. Det har visat sig att det går att påverka folksjukdomar positivt genom en mer hälsofrämjande livsstil. Allt stillasittande och brist på utomhusaktiviteter har blivit ett hälsoproblem, och det blir allt vanligare med stressrelaterade sjukdomar.

Vi har här valt att dela in hälsan i psykisk, fysisk och social hälsa. Dessa tre hälsoaspekter kan gynnas genom utomhusvistelse och naturupplevelser. Dahlgren och Szczepanski (1997) anser att vi människor har en sämre relation till naturen nu jämfört med förr, det vill säga att vi inte är ute i naturen lika mycket nu för tiden som våra förfäder var. De påpekar att det är bra för hälsan att vistas mer utomhus och de skriver att människans hälsa kan vara lika hotad som planeten jorden, om vi inte ökar vår tid utomhus. Eftersom utevistelsen inte längre är en del av vår vardag, måste vi utbilda barnen till att vistas mer utomhus. Johansson och Franzen (2004) menar att människans hälsotillstånd är beroende på hur naturen mår, och de anser att det är viktigt att vi människor vistas i naturen så att vi lär oss ta hand om den på rätt sätt.

Psykisk hälsa

Det har visat sig att mångsidigheten i olika aktiviteter och landskap är bra för barnen. I flera empiriska studier har det visat sig att barn som vistas mycket utomhus har fått bättre hälsa, kognition, motorisk utveckling och koncentrationsförmåga (Dahlgren och Szczepanski, 1997). När vi lär oss att koppla bort storstadens brus och storskalighetens bruk lär vi oss också att använda våra olika sinnen vilket ökar koncentrationsförmågan. Vi ökar vår fantasi, kreativitet och harmoni vilka är viktiga förutsättningar för vår hälsa och vårt välbefinnande (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Hjärnforskaren Ingvar (2001) uttalar sig om behovet att vara utomhus för att vår hjärna skall få den stimulans av t ex ljud, ljus och färger som naturen har att erbjuda. Han menar också att våra hjärncellers tillväxt behöver den stimulans som naturen erbjuder, speciellt i åldrarna 3-6 år, då hjärnans energiflöde är som störst. Mårtensson (1993) anser att känslan av färg, form och ljus är det intrycket som förblir starkast av minnesbilderna från barndomsmiljöerna.

Utomhusminnen som vi upplever under våra tidiga barndomsår är minnen vi bär med oss livet ut menar både Olsson (1995) och Johansson (2004). Olsson (1995) anser att barn lär sig hela tiden med både kroppen och sinnena. Hon menar att barns tidigaste, starkaste minnen oftast är ett minne från en utomhusvistelse och att det är utomhus man får starkast och flest sinnesintryck.

Hjärnforskaren Matti Bergström och lektor i biologi Hansi Gelter uttalar sig i Lärarförbundets bok (2005) ”*Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass*” om naturens påverkan på våra sinnen. De menar att om vi vistas i en miljö där dofter och ljus är tydliga påverkas hjärnan med att vara ”vidöppen” för intryck. För att barn skall få en intellektuell utveckling behövs motoriken. Skulle motoriken hämmas dämpas även det kreativa tänkandet hos barnet.

Fysisk hälsa

De flesta svenskarna sköter sin motion via olika aktiviteter i skog och mark. De barn som får leka fritt i olika naturmiljöer får en bättre motorisk utveckling än barn som leker i en konstruerad lekmiljö (Quennerstedt, Öhman och Öhman, 2007).

Förskolan har som uppgift att ge barnen bra chanser till fysisk aktivitet (Grindberg och Jagtøien, 2000). Barn har ett stort behov av rörelser och man inser mer och mer hur viktigt det är barn aktiveras allsidigt för att utvecklas positivt. Vistelsen utomhus kan förebygga bland annat benskörhet och fetma. Man undviker att få en ”benlös generation”. Om man som ung får chans att bygga upp en stark benstomme så brukar den fortsätta vara stark på äldre dagar (Dahlgren och Szczepanski, 1997). Drougge (1996) påpekar att barn och vuxna tränar sin smidighet och stärker sina muskler när de är ute i skog och mark. Om de är ute regelbundet året om grundlägger de också goda fritidsvanor.

En studie gjord på en förskola i Malmö visar att barn som vistas mycket utomhus har mindre sjukfrånvaro än barn som inte alls är lika mycket utomhus. I undersökningen drar man slutsatsen att föräldrar som tänker hälsosamt om sig själva, även vill att deras barn ska ha en bra hälsa (Grahm m.fl., 1997).

I en jämförelsestudie gjord på olika förskolor visade det sig att förskolebarn som vistas mycket utomhus har lägre sjukfrånvaro än barn som vistas inomhus. Barnen som varit sjuka kom tillbaka tidigare till förskolorna, där barnen vistas mycket utomhus. Även om förskolepersonalen på dessa förskolor hade högre krav på barnen då det förväntades att de skulle orka med alla aktiviteter under dagen (Söderström och Blennow, 1998). Författarna till studien anser att det kan bero på att barnen på förskolor som är mycket utomhus, oftast kommer från en hemmiljö som är friskare. Barnen utsätts dessutom inte för samma smittspridning som barn gör när de vistas mer inomhus. Barn som vistas utomhus stressas inte lika mycket som barn gör inomhus av olika lekmiljöer (Söderström och Blennow, 1998).

Socialt perspektiv

I ett socialt perspektiv finns det fördelar med lärande i utomhusmiljöer. Det blir många tillfällen till närkontakt och socialisation mellan barnen och pedagogerna. Barn och pedagoger får använda de flesta av sina sinnen när de vistas utomhus. I naturen använder vi alla sinnen då vi ser, hör, känner, luktar, smakar och förnimmer. Det främjar också nyfikenheten, kreativiteten, samarbete, väcker känslor och får oss att bry oss om miljön, natur- och kulturlandskapet och vår egen historia (Dahlgren och Szczepanski, 1997). Dessutom är det ofta det som händer just nu som intresserar barn och pedagogerna mest, lärandet behöver inte vara så förberett utomhus som det oftast är inomhus. Gruppens medlemmar blir beroende av varandra, vilket i sin tur leder till att varje gruppmedlem utvecklar sin personlighet. Detta skapar en trygghetskänsla och en tillit till varandra i gruppen (Dahlgren och Szczepanski, 1997). Aktiviteter i naturen är inte prestationsfixerade eftersom det inte går att mäta prestationer som att grilla korv eller lukta på blommor enligt Quennerstedt, Öhman och Öhman (2007). De menar vidare att tonvikten brukar ligga på en process där individen och gruppen tillsammans möter olika utmaningar.

Den invanda sociala ordningen som finns i klassen kan förändras om den får vistas i en annan lärandemiljö än det vanliga klassrummet. Det kan leda till att förståelsen för någon annan i gruppen kan ändras, enligt Ericsson (2004). Hon menar att barnen får chansen att visa en kompetens och färdighet som den inte har visat tidigare. Barnens skicklighet och händighet kanske behövs för att kunna lösa de arbetsuppgifter som klassen/gruppen har fått. Utomhus finns mer utrymme för att låta eleverna gå i väg en stund för sig själva eller springa av sig sin energi än i klassrummet. Klassen får också gemensamma upplevelser som kan leda till att den svetsas samman (Ericsson, 2004).

Att vi har tillgång till naturen är viktigt ur ett hälsopedagogiskt perspektiv. Naturen är fri från sociomateria, det vill säga regler och normer som styr det agerande som annars präglar våra beteende- och rörelsemönster. Naturen hjälper oss då bort från alla prestationsinriktade aktiviteter. Människan måste lära sig se ”det lilla” för att kunna se ”det stora” (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Teoretiska utgångspunkter

I underökningen ville vi undersöka föräldrarnas inställning till att deras barn har utomhuspedagogik och om det fanns några skillnader eller likheter mellan barnens och deras föräldrars attityd till att vistas utomhus.

I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (1994) (Lpo 94) [Elektroniskt Tillgängligt] står det att

- ”läraren skall sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former”
- ”skolan skall skapa utrymme och förutsättningar för ett lärande och utveckling där olika kunskapsformer är delar av en helhet”
- ”skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen”

Vi tolkar dessa citat som att vi pedagoger ska ge barnen olika kunskaper genom att använda olika metoder och låta dem använda både sin kropp och sina sinnen för att ta till sig kunskap. Vi tycker då att utomhuspedagogik är en bra form för lärande. Vi tolkar begreppet utomhuspedagogik som ett samlingsnamn på den pedagogik som bedrivs utanför klassrummets fyra väggar. Utomhuspedagogik är enligt Eskilsson och Szczepanski (1999) oftast både tematisk och ämnesövergripande. Därför anser vi att utevistelse måste planeras lika väl som den pedagogiska verksamheten som bedrivs inomhus. Noren-Björn (1993) påpekar att utevistelsen inte bara är ett avbrott från det pedagogiska arbetet som sker inomhus utan den ska vara lika väl planerad som inomhusaktiviteterna.

Dahlgren och Szczepanski (1997) påpekar att utomhuspedagogik inte alltid behöver vara förlagd till skogen, utan undervisningen kan också ske på skolgården, i parker och i trädgårdar, i stadsmiljöer, industriområden och kulturhistoriska platser eller vid ett lantbruk. De framhåller att utemiljön är en ständigt aktuell kunskapskälla som innehåller ett rikt material som ger upplevelser för alla sinnen. Det är i verkligheten, i landskapet, och i utemiljön som människan lär sig bäst. Den direktkontakt som uppstår med olika fenomen och processer vid en utevistelse, gör att en inlärningsprocess påbörjas hos alla människor. Inomhus får man däremot ”översätta” de olika symbolerna till något som man har erfarenhet av sedan tidigare (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Vad är utomhuspedagogik

I Centrum för universitetspedagogik (CUP's rapport) används begreppet utomhuspedagogik synonymt med det engelska uttrycket för Out-door Education. Enligt Eskilsson och Szczepanski (1999) är utomhuspedagogik en "handlingsinriktad lärandeprocess" som ofta är knuten till aktiviteter utanför skolan. Oftast finns det en naturlig koppling mellan själva lärandet och föremålet för lärandet på ett annat sätt utomhus än inne i klassrummet. Det blir en helhetsupplevelse för eleverna av känslor, handlingar och tankar på ett annat sätt i förhållande till skillnad från klassrumsinläring. Pedagogen får då göra förändringar inne i klassrummet för att det ska fungera. Detta behövs inte utomhus eftersom naturen själv bjuder på lagom spännande saker att lära sig, vilket gynnar inlärningsprocessen.

Dahlgren och Szczepanski (1997) beskriver utomhuspedagogik som

ett komplement till klassrummets ofta alltför tillrättalagda och bokliga inlärningsmiljö. Ett livslångt lärande kräver andra lärandemiljöer än klassrum och föreläsningssalar men också en ökad uppmärksamhet på själva lärandet (s. 5).

För att skapa ett livslångt lärande i nära kontakt med natur, kultur och samhälle anser vi att utomhuspedagogik som akademiskt kunskapsområde har en utvecklingspotential 2000-talets lärande organisationer (s. 5).

Vi delar Dahlgren och Szczepanskis (1997) åsikt om att utomhuspedagogik ger andra kvalitéer än inomhusförelagda lektioner, då den skapar möjligheter till att binda samman begreppskunskap, teoretisk kunskap och erfarenhets- eller förtrogenhetskunskap.

Utomhuspedagogikens historia

Mycket av dagens lärande sker i klassrummet, vilket är ett relativt nytt sätt för människan att lära sig saker på, om man ser det ur ett historiskt bildnings- och utvecklingsperspektiv. Människan har under större del av sin evolution och utveckling lärt sig av erfarenheter och muntlig tradition. Med andra ord är inte begreppet utomhuspedagogik något nytt fenomen (Brügge och Szczepanski, 2007).

Utomhuspedagogikens historia börjar med att Aristoteles (384-322 f Kr) pratade om att koppla ihop teoretisk kunskap med en praktisk handling. Han ansåg att det behövs praktisk handling och att syftet är praktiskt för att tankarna skall komma i gång. Han ansåg även att vi uppnår den högsta verkligheten genom att använda våra sinnen. Platon (427-347 f Kr) menar istället att vi behövde använda vårt förnuft. De fenomen vi upplever med våra sinnen enligt Platon är osäkra. Säker kunskap kan vi bara få genom förnuftet. Utomhuspedagogiken stämmer därför mer överens med Aristoteles idéer, anser Dahlgren och Szczepanski (1997).

Nästa nedslag i utomhuspedagogikens historia blir på 1600-talet då det fanns tydliga skillnader mellan olika filosofers syn på hur människan tog till sig kunskap och kunde använda den. Tjecken Comenius (1592-1670) tyckte det var viktigt att lägga undervisningen i en autentisk miljö. Han ansåg att vi skulle använda våra sinnen och agera utifrån detta för att kunskapen skulle få liv. Det skulle ge mer erfarenhet och vara mer givande. Det var Comenius som myntade uttrycket "att gå ut för att lära in, gå in för att lära ute" (Brügge och Szczepanski, 2007).

Humes (1711-1776) tankar liknar Aristoteles idéer. Hume menade att "all kunskap om världen kommer från våra sinnen". Han undersökte hur människors medvetande konstruerar felaktiga idéer eller föreställningar som inte stämmer överens med den yttre världen. I sin erfarenhetsfilosofi menade Hume att vi behöver göra som det lilla barnet, lära in från början, då det lilla barnet inte har någon erfarenhet av hur naturen fungerar (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Att låta barn möta verkligheten är enligt Rousseau (1712-1784) viktigt under uppväxten. Genom lek och direkta sinnliga erfarenheter ska lärandet stimuleras (Dahlgren & Szczepanski 1997). Rousseau menade också att barn inte kunde lära sig enbart genom att läsa in kunskapen. Kunskapen blir djupare om den upplevs med egna upplevelser och iakttagelser (Grindberg och Jagtøien, 2000).

Kant (1724-1804) kom att förena de två olika filosofierna om hur vi får kunskap om vår värld. Han menade att vi måste använda både våra sinnen och vårt förnuft för att det ska bli en lärdom. Vi måste bearbeta våra sinneserfarenheter med vårt förstånd för att det ska bli kunskap, det vill säga kunskap som reflekterad erfarenhet. Det stämmer med utomhuspedagogikens ideologi, de praktiska erfarenheterna behöver bearbetas med förnuftet innan det blir verklig kunskap (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Enligt Dewey (1859-1952) är "praktisk kunskap lika mycket värd som teoretisk", genom att göra olika saker praktiskt utvecklas en praktisk erfarenhet. Han menar vidare att om man använder sig av olika praktiska material och får konkreta upplevelser av omvärlden underlättas begreppsbildningen (Dahlgren och Szczepanski, 1997). Samtida med Dewey var Key (1849-1926) som ansåg att lärande kunde ske på andra platser än i klassrummet och att barnet ska söka kunskap även utanför biblioteket. Detta kan göras exempelvis via matematik i samband med trädgårdsskötsel och hantverk. Hon menade också att "bildning är det som är kvar när vi glömt allt det vi lärt" (Brügge och Szczepanski, 2007).

Inom utomhuspedagogiken anses att mycket av den praktiska kunskapen går att förvärva vid aktiviteter utomhus. Enligt utomhuspedagogikens teori är det individen själv som skapar och konstruerar sin kunskap genom att ofta vara ute i verkligheten (Dahlgren och Szczepanski, 1997).

Två personer som betytt mycket för dagens pedagogiska och filosofiska grunder inom utomhuspedagogiken är Pierce och James. De har utvecklat den pragmatiska pedagogiska skolan som utomhuspedagogiken inspireras av. Pierce och James menar att erfarenheter är de "spår" som verkligheten och våra sinnen ger när de samspelar (Brügge och Szczepanski, 2007). Resultatet för utomhuspedagogiken blir då att det behövs både en språklig dialog och en dialog i handling som interagerar med varandra i lärandeprocessen i olika lärandemiljöer såväl utomhus som inne i klassrummet (Brügge och Szczepanski, 2007).

Metod

Enligt Kvale (1997) finns det två metoder som man kan välja mellan beroende på vilken frågeställning man har, den kvalitativa eller den kvantitativa metoden. Det går dessutom att använda båda metoderna i kombination med varandra, anser Trost (2001). Backman (1998) framhåller att den kvalitativa metoden lämpar sig för studier som undersöker hur människor uppfattar och upplever något. Trost (2001) menar att den kvantitativa metoden är bäst när man vill mäta något med siffror. En förenklad förklaring är att om frågeställningen gäller hur ofta, hur många eller hur vanligt något är, skall man göra en kvantitativ studie.

I denna studie har vi intervjuat barn i årskurs 1 samt gjort en enkätundersökning med deras föräldrar. Vi undersökte om det fanns några skillnader eller likheter mellan barnens och föräldrarnas attityder till utomhuspedagogik och att vistas utomhus under fritiden.

Urval

Vi genomförde undersökningen i två klasser i två kommuner. Enligt pedagogen i den ena klassen har barnen nästan inte haft några pedagogstyrda utomhuslektioner men fått göra vissa uppgifter själva på skolgården. Pedagogen i den andra klassen berättade att ena halvan av klassen hade utomhusmatematik en lektion i veckan medan den andra halvan hade svenska 2 (svenska för invandrare) inomhus. Svenska 2 barnen har därför ingen utomhusmatematik.

Innan undersökningen genomfördes lämnade vi ut ett informationsblad (Bilaga 1) till föräldrarna där vi presenterade oss och informerade om studien. Enligt Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer måste de som ska genomföra studien informera dem som skall medverka om deras villkor, och att det är frivilligt att medverka i undersökningen. På informationsbladet fanns en del som föräldrarna skulle returnera tillbaka till oss när de tagit ställning till om vi fick intervjua deras barn. Samtyckeskravet är extra viktigt när det gäller barn under 15 år (Vetenskapsrådet, 2002). Enligt Trost (2001) är det viktigt att informationsbladet som delas ut är tilltalande för dem som skall delta i studien.

När vi lämnade ut förfrågningarna (Bilaga 1) till föräldrarna om de och deras barn ville vara med i vår undersökning, fick vi oväntat många svar. Trost (2001) menar att ju fler som är med desto större är sannolikheten av att den är representativ för en befolkning. I den ena klassen tillät 10 av 18 föräldrar att deras barn ingick i studien och i den andra klassen godkände 18 av 21 föräldrar att deras barn deltog.

Intervjuer

Vi valde att intervjua barnen då vi insåg att vi skulle få bättre och utförligare svar om vi gjorde intervjuer istället för enkäter. Om vi hade valt att genomföra en enkätundersökning med barnen kunde problem uppstå då det kan finnas barn som inte kan läsa eller skriva i årskurs 1. Vid intervjuer är det viktigt att använda "vanliga" ord och inte använda sig av ledande frågor eller negationer. I både enkäter och intervjuer är det viktigt att ha lagom många frågor, för att få svar på det som undersökningen handlar om (Patel och Davidson 2003). Det är viktigt att det barnen säger i en intervju är något som stannar mellan barnen och den som intervjuar. Det är vår skyldighet som pedagoger att inte tala om vad barnet har berättat, om de inte vill att vi skall föra det vidare, eftersom vi pedagoger har tystnadsplikt (Trost, 2005).

Vi ansvarade för var sin klass där vi såg till att intervjuerna och enkäterna blev gjorda och insamlade. Vid intervjuerna används en bandspelare för att vi lättare skulle kunna analysera dem. Vi valde att intervjua ett barn i taget, vilket Doverborg och Pramling-Samuelsson (2004) anser är bra när man skall undersöka hur ett enskilt barn tänker och tycker om ett ämne. Intervjuerna genomfördes under två dagar. (Intervjufrågorna till barnen se Bilaga 2). Intervjumaterialet skrevs ner och sammanställdes, för att vi skulle kunna analysera svaren tillsammans.

Enkäter

Varje barn tilldelades ett nummer vid intervjun. Samma nummer skrev vi på barnets föräldraenkät (Bilaga 3) för att vi skulle kunna jämföra barnens och föräldrarnas svar. Vi ville se om barnet och deras förälder hade samma attityd till utomhuspedagogik. Enkäten var en blandning av ”öppna” och ”slutna” frågor, för att vi skulle få större spännvidd på svaren. (Med ”öppna” frågor får den svarande själv skriva svaren, med ”slutna” frågor har den svarande flera svarsalternativ). Enkäten var neutral och den innehöll inga ledande frågor som kunde påverka svaren. Trost (2001) anser att det är en fördel med neutrala frågeställningar. Flera av föräldrarna har inte svenska som modersmål så vi tänkte på att formulera frågorna så det skulle vara lätt att förstå vad vi frågade om. Det viktigaste är att frågeställningarna är bra formulerade, vilket leder till ett tydligt analysmaterial (Starrin och Svensson, 1994). Det är viktigt att frågorna är väl formulerade för att det skall vara tilltalande för undersökningsgruppen (Trost, 2001).

Föräldrarna lämnade tillbaka den ifyllda enkäten till klassläraren som lämnade den vidare till oss. Vi kopierade först enkäterna så att originalen förblev intakta. Därefter klippte vi ut alla svar och samlade dem under respektive fråga. Det blev då lättare för oss att analysera svaren.

Vi skickade ut enkäter till alla föräldrarna som hade godkänt att deras barn deltog i studien (28 stycken). 22 av dessa svarade på enkäten. En förälder valde att lämna tillbaka enkäten tom. Trost (2001) påpekar att medverka i en undersökning är helt frivilligt.

Konfidentialitet

Enkäterna var konfidentiella, vilket innebär att vi inte hade märkt enkäterna eller intervjuutskriften med namn. Personuppgifter som eventuellt kan identifiera en undersökningssperson skall inte redovisas i resultaten, anser Kvale (1997). Vi hade gett varje barnintervju ett nummer och även märkt enkäten som barnets föräldrar fick, med samma nummer. Numren på barnintervjuerna är det enbart vi författare som känner till och vi förvarar dem på ett säkert ställe så att inga obehöriga kan komma åt dem. I Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) framhålls att personuppgifter måste förvaras på ett säkert ställe.

I diskussionsdelen finns ett antal citat av föräldrar och barn som vi har gett ett nytt nummer för att vi skulle kunna identifiera deras citat.

Gensvar och bortfallsanalys

Totalt lämnades 39 förfrågningar om medverkan (Bilaga 1) ut till föräldrar som hade barn i de aktuella klasserna. Av dessa medgav 28 föräldrar att vi fick intervjua deras barn. Av 28 utlämnade föräldraenkäter (Bilaga 3) fick vi tillbaka 22 ifyllda enkäter. Vi såg inga problem med att vi hade ett bortfall på sex enkäter, eftersom de vi fick tillbaka var väl ifyllda, med många svar och kommentarer. Det bortfallet som vi har fått av intervjuer och enkäter kan bero på att de tillfrågade är negativa till eller inte var intresserade av utomhuspedagogik. Vilket kan ha gett oss ett felaktigt urval av dem som ingick i studien. Vi ansåg att vi hade fått ett tillräckligt stort material för att kunna fortsätta vår studie. Trost (2001) menar att man som undersökare oavsett bortfall skall göra en bortfallsanalys.

Vi tyckte det var positivt att vi fick ett så stort material med intervjuer och enkäter som vi har kunnat analysera och dra slutsatser ifrån. Vi har valt att koncentrera oss på de viktigaste frågor som berör vår studie. Vi valde att analysera allt material men att offentliggöra de frågeställningar som vi tyckte var viktigast.

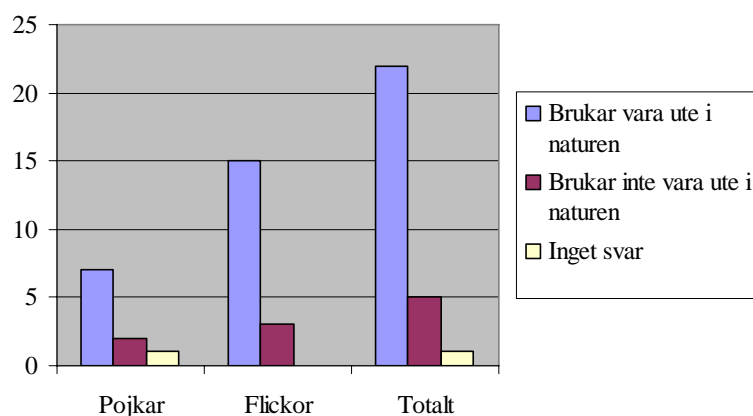
Resultat

Barnintervjuer

Sammanlagt genomfördes intervjuer med 28 barn. Av dessa var 18 flickor och 10 pojkar.

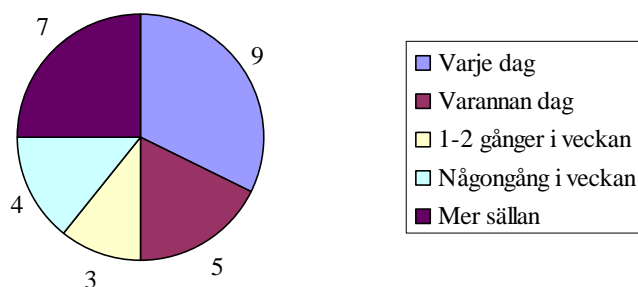
Nästan alla barn (22 av 28) svarade att de brukar vara ute i naturen, fem svarade att de inte brukar vara ute i naturen. Ett barn valde att inte svara på denna fråga (Figur 1).

26 av 28 barn tyckte om att vistas i naturen, medan två svarade att de inte tyckte om det.

Figur 1: Barnens svar på hur mycket de är ute i naturen. (28 barn)

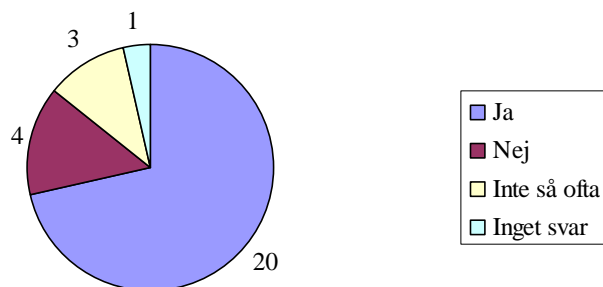
14 barn svarade att de är ute i naturen varje dag eller varannan dag i veckan. 11 barn svarade att de är ute i naturen någon gång i veckan eller att de sällan är ute i naturen. Tre stycken är ute i naturen en till två dagar i veckan (Figur 2).

Figur 2: Barnens svar om hur mycket de är utomhus varje vecka. (28 barn).

Drygt en tredjedel av barnen svarade att de lekte lekar då de var utomhus, men enbart ett fåtal uppger att de lekte på lekplatsen på sin fritid. Andra aktiviteter som barnen nämnde var att spela fotboll, hoppa studsmatta, vara i skogen, cykla, klättra i träd, hoppa rep och vara i lekstugan. 22 barn berättade att de var ute i naturen med kompisar, nio barn svarade att de var med sina syskon, fyra brukade vara ute med sina föräldrar och sex var ensamma.

De flesta barnen (20 av 28) svarade att de brukar vara ute i naturen med skolan, medan fyra svarade att de inte brukar vistas utomhus då de är i skolan (Figur 3).

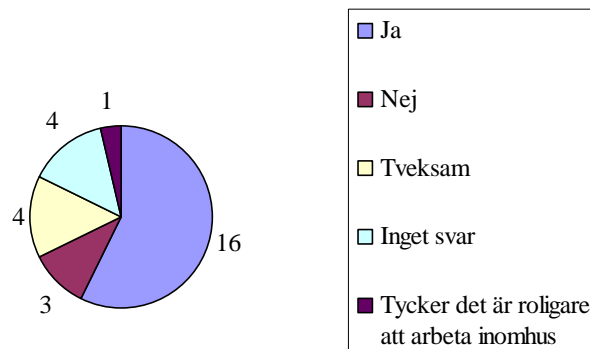
Figur 3: Barnens svar om utevistelse i skolan (28 barn).

Under utevistelsen i skolan var att leka lekar den mest populäraste aktiviteten. Andra aktiviteter som barnen nämnde var att spela fotboll, gunga, klättra i träd eller hoppa rep. Några ville lära sig om naturen eller gå en promenad. Ett barn svarade att han arbetar i böckerna och några sysslade med helt andra aktiviteter.

En tredjedel av barnen tyckte inte att man kunde ha lektioner utomhus, medan två tredjedelar ansåg att man kunde ha utomhusförelagda lektioner. Nästan alla barn (23 av 28) ansåg att de kunde lära sig något utomhus. Två barn tyckte inte att man kunde lära sig något utomhus, medan tre valde att inte svara på frågan.

Matematik var ett ämne som hälften av barnen svarade att man kan ha utomhus och åtta tyckte att svenska fungerade utomhus. Fem barn nämnde idrott och tre av barnen ville arbeta med målarboken eller extraböcker då de var ute. Två barn menade att man kunde ha aktiviteter med fritidspedagogen utomhus och två nämnde naturrelaterade ämnen. En fjärdedel av barnen hade svårt att komma med förslag på vilka ämnen man kan ha utomhus.

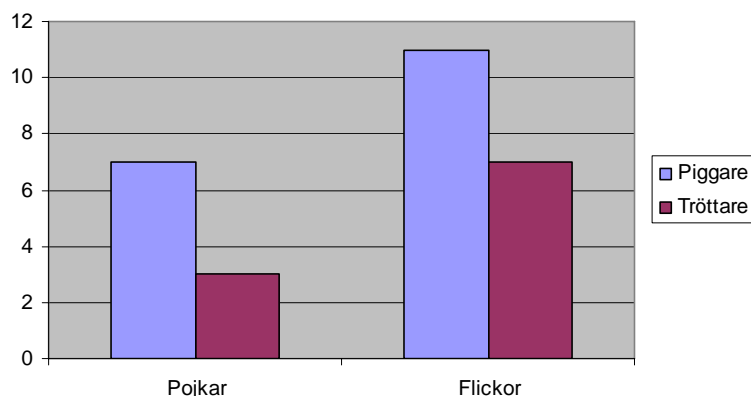
Lite mer än hälften (16 av 28) av barnen tyckte att det var roligt att vara utomhus under lektionstid. Medan tre av barnen inte tyckte om att ha lektioner utomhus. Ett barn uttryckte specifikt att han hellre arbetade inomhus än utomhus. (Figur 4).

Figur 4: Barnens attityd till utomhusförelagda lektioner (28 barn).

De flesta barnen (25 av 28) tyckte det var viktigt att lära sig om naturen och miljön, även om två av dem svarade att det var "lite viktigt". Tre barn svarade att det inte var viktigt att lära sig om naturen och miljön. 10 av barnen pratade om att man skall vara varsam mot växter när man är utomhus, 10 nämnde att man skall vara tyst och inte bråka i naturen. Nio av barnen påpekade att man inte skall kasta saker i naturen. Fem framhöll att man skall vara aktsam om djuren i naturen och två sa att man inte fick köra bil i naturen.

18 barn svarade att de kände sig piggare och 10 sa att de kände sig tröttare när det varit utomhus. Sett till respektive genus var det tre pojkar som kände sig tröttare medan det var sju flickor som kände sig tröttare (Figur 5).

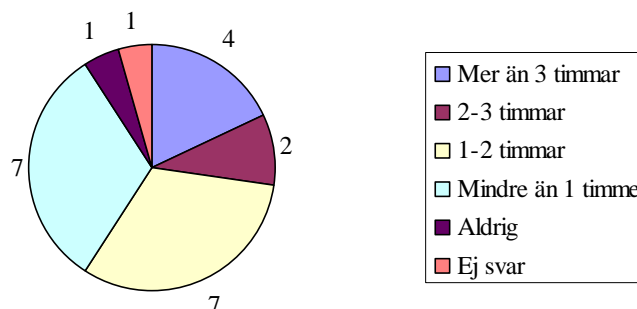

Figur 5: Tabellen visar hur barnen känner sig efter utevistelse (28 barn).

Föräldraenkäter

Sammanlagt 22 föräldrar svarade på föräldraenkäten. Ytterligare sex föräldrar gav sitt samtycke till att deras barn deltog men ville inte själva medverka i enkätundersökningen.

Nästan alla föräldrar (21 av 22) uppgav att de tyckte om att vara ute i naturen. De flesta (17 av 22) uppgav att de brukade vara ute i naturen, och 13 av dessa brukade vara ute mer än en timme per vecka (Figur 6).

Figur 6: Hur många timmar föräldrarna är ute i naturen per vecka (22 föräldrar).

De vanligaste utomhusaktiviteterna bland föräldrarna var att promenera och cykla. Att gå till skogen på hösten för att plocka bär och svamp var också en populär aktivitet. Flera föräldrar samlade familjen till en utflykt med ”fika”. Många föräldrar uppgav att de var på stranden eller i skärgården med barnen på sommaren

De flesta föräldrarna (20 av 22) ansåg att barn kan lära sig något vid utomhusförelagda lektioner, och 18 av föräldrarna visste att deras barn hade haft utomhusförelagda lektioner ibland. De flesta föräldrarna svarade att deras barn haft idrott och matematik utomhus. Bara några få av föräldrarna uppgav att barnen haft naturkunskap.

Enligt föräldrarna var de vanligaste ställena som barn lekte på gården, skogen eller lekplatsen. Några föräldrar uppgav att deras barn var på bollplan eller lekte i parken. Tre föräldrar svarade att deras barn till större delen av sin fritid lekte inomhus.

Hälften av föräldrarna hade själva haft utomhusförelagda lektioner när de gick i skolan. Majoriteten svarade att lektionerna var naturrelaterade och inriktade på fysisk aktivitet såsom gymnastik, friluftsdagar och promenader.

Jämförelse mellan barns och föräldrars inställning och vistelse i naturen

I majoriteten av familjerna (16 av 22) stämmer föräldrarnas och barnens uppfattning om hur mycket de brukar vara i naturen. När föräldrar och barn inte hade samma uppfattning om att vistas utomhus visade det sig att de flesta av barnen brukade vara utomhus medan föräldrarna svarade att de inte brukade vara ute i naturen.

18 av 22 par har samma attityd till att vistas ute i naturen. Resterande fyra par barn och dess förälder har olika attityd till att vara ute i naturen. Alla 18 paren är positiva till att vistas utomhus.

Jämförelse mellan barns och föräldrars åsikter till utomhuspedagogik

För det mesta var föräldrar och barn medvetna om att barnen hade haft någon form av utomhuspedagogik. Några få barn svarade att de haft utomhusförelagda lektioner medan föräldern svarade att de inte visste om att barnet haft det. Ett par barn visste inte om att de haft utomhusförelagda lektioner medan föräldern uppgav att barnet haft det.

Alla 22 familjerna var eniga om att det var viktigt att barnen lärde sig om naturen och miljön. Många av barnen poängterade att de ansåg att det var "mycket viktigt" att lära sig om natur och miljö.

Analys

När vi analyserade resultaten från barnintervjuerna och föräldraenkäten, uppfattade vi att de flesta föräldrar hade en positiv inställning till utomhuspedagogik. Barnen var för det mesta positiva till utomhusförelagda lektioner. De flesta barn och föräldrar tyckte om att vistas utomhus, även om några av dem angav att de inte brukar vistas i naturen.

När vi analyserade barnens svar framkom det, att det var viktigt att ha med sig böcker ut om man skulle lära något. Ett barn svarade:

"Det går inte att lära sig alfabetet utomhus om man inte har med sig det långa alfabetet som sitter på väggen i klassrummet. Det finns inget sådant utomhus så därför måste vi ta med oss det ut. Då kan man lära sig alfabetet utomhus"(flicka nr.5).

Vi såg en tendens till att barnen blivit präglade av att de måste använda något slags material såsom pennor och papper/böcker när de arbetar utomhus. En pojke (nr. 3) svarade på frågan om man kan arbeta utomhus: "Ja, om man har med sig lite bänkar och bord ut". Pojke (nr. 4) menade att "En lugn plats och även en plats där det inte är så mycket sand eftersom böckerna inte skall få sand på sig". Vi såg att barnen ansåg att de kan lära sig någonting utomhus bara det är så likt inomhusmiljön som möjligt, det vill säga med bänkar och bord, och att de absolut inte kan arbeta utomhus om det inte får ha penna och papper med sig ut

Hälften av barnen svarade att matematik var det ämnet som bäst passade att ha utomhus. Förutom matematik ansåg barnen att svenska och gymnastik också gick att lära sig utomhus. När vi analyserar barnens svar och vad pedagogerna berättade om vad barnen haft för lektioner utomhus, insåg vi att matematik var för många barn och pedagoger det ämnet som var lättast att praktisera utomhus.

När vi intervjuade barnen fick vi en känsla av att de visste mycket om hur man visar hänsyn i naturen. En flicka (nr. 13) svarade: "Man skall inte vara elak mot träden eftersom de lever men inte på samma sätt som vi". En pojke (nr. 9) sa: "Man skall inte skräpa ner för djuren". En annan pojke (nr. 5) hade lyssnat mycket på fröken innan de gick ut i naturen eftersom han sa: "Man skall lyssna på fåglarna och på vad fröken säger". De flesta barnen menade att man skulle vara rädd om växterna i första hand och sedan skulle man tänka på djuren. De visste även om att de inte fick skräpa ner i naturen. Dessa citat från barnen visade att de var väl insatta i hur man betar sig i skog och mark.

När det gällde barnens inställning till att vara ute i naturen under fritiden angav nästan alla barn i studie att de tyckte om att vistas i naturen och många av dem vistas regelbundet i naturen. De flesta av aktiviteterna som barnen i studie ägnade sig åt utomhus var olika fysiska sysselsättningar som att leka lekar och spela fotboll. De nämnde också andra aktiviteter som klättra i träd och hoppa studsmatta. En flicka (nr. 14) svarade: "Ibland brukar jag klättra i träd och lite olika" på frågan vad hon brukade göra när hon är utomhus.

Barnen i studien svarade att de helst gjorde aktiviteterna tillsammans med en eller flera kamrater. Det finns även barn i vår undersökning som är ute tillsammans med sina föräldrar och syskon. En pojke (nr. 8) svarade: "Nästan hela klassen och pappa, storebror och hans kompisar" på frågan om vilka han brukar spela fotboll med.

Många av barnen svarade att de både kände sig piggare och tröttare av utevistelsen, men vid en närmare analys av barnens svar förstod vi att de oftast kände sig piggare psykiskt och fysiskt trött av aktiviteterna de gjort utomhus. En flicka (nr. 3) svarade att hon blir piggare av att vistas utomhus men hon sa också: "Ja, fast jag brukar vara trött ibland".

Vi såg att de flesta föräldrarna tyckte om att vistas utomhus och även att de försökte att göra detta, på lediga stunder. Enkäten visade att det inte var mycket som föräldrarna var utomhus varje vecka. Vid analysen såg vi att aktiviteterna påverkades av vädret.

De flesta föräldrar hade en inblick i vad deras barn gjorde i skolan, detta såg vi när vi frågade om de visste vad deras barn haft för utomhuslektioner. Föräldrarna visste i de flesta fall vilket ämne barnen haft. De var mycket positiva till att barnen var utomhus i skolan eftersom många ansåg att utomhusmiljön är en bra kunskapskälla. När vi analyserade enkäterna upplevde vi att föräldrarna hade en önskan om att deras barn skulle ha mer utomhusförelagda lektioner. En förälder (nr. 1) uttryckte det så här: "Jag tycker skogen är den bästa lekplatsen för barn och är övertygad om att man kan lära sig mycket genom lektioner utomhus". En annan förälder (nr. 6) tyckte "Att förlägga en lektion i en miljö anpassad till ämnet, bör vara rätt". Flera av föräldrarnas kommentarer stämmer överens med vad Eskilsson och Szczepanski (1999) tycker att det är en naturlig koppling mellan lärandet och det som lärandet handlar om. Alla föräldrar hade inte bara positiva kommentarer utan någon angav också att det var jobbigt att skicka med extrakläder och regnställ till skolan.

När vi analyserade jämförelsen mellan barnens och föräldrarnas inställning till att vara i naturen, fann vi att de flesta av familjerna var överens om hur mycket de brukar vara ute i naturen. Även när det gällde om barnen respektive föräldern tyckte om att vara ute i naturen, var de flesta föräldrar-barn-par överens.

Diskussion

Resultaten av studien visar att barn och föräldrar hade en positiv inställning till utomhuspedagogik och att de själva tyckte om att vistas utomhus. Vilket överraskade oss positivt, då vår hypotes innan studien var att barnen och föräldrarna skulle vara negativa till utomhusförelagda lektioner och till att vistas vara ute i naturen.

De flesta barnen i studien visade sig ha en positiv syn på att ha lektioner utomhus och nästan alla barn ansåg att de kunde lära sig någonting utomhus. Hälften av barnen i studien tycker det är roligt att vara utomhus under lektionstid. Att de flesta barnen har en positiv syn till att vara utomhus under lektionstid tycker vi bara är bra, eftersom vår förhoppning är att om barn tycker det är roligt att vara utomhus redan i unga år fortsätter med att tycka det är bra när de blivit stora. Forskning har visat att barns positiva eller negativa attityder till utomhusaktiviteter grundläggs i tidig ålder (Braute Nyhus och Bang, 1997). Det fanns också några barn som inte ville arbeta utomhus och ett barn svarade att han hellre arbetar inomhus. Vilket vi tycker är fullt naturligt, eftersom alla barn inte är lika. Vi anser att barnen svarade ärligt då de inte ville ge oss ”rätt svar” som en del barn tycker att de skall göra i en intervju. Att barn har inte har samma åsikt och vågar stå för den tycker vi är bra.

De ämnen barnen tyckte att man kunde ha utomhus var matematik, svenska och gymnastik. Vi antar att det beror på att det är ämnen som de har haft utomhus vid ett eller flera tillfällen. Flera av barnen vill ha med sig något slags material ut. Vi antar att det beror på att de är vana med att arbeta inomhus. Vi tycker att det finns mycket bra naturmaterial som kan användas på många olika sätt. Inom matematik kan man prata med barnen om alla geometriska former som finns naturligt i utemiljön och inom svenska kan man titta efter olika saker som börjar på en viss bokstav.

De flesta barnen svarade att de brukar vistas i naturen under lektionstid i skolan. När vi analyserade barnens svar såg vi att barnen inte hade samma definition av begreppet naturen som vi. Vi märkte att barnen svarade att de brukar vara på skolgården när vi frågade om de brukar vara i naturen. I efterhand insåg vi att kanske skulle ha förklarat för barnen om vad vi menade med begreppet natur, men vi ansåg att vi hade kunnat påverka barnens svar då, vilket vi inte ville i vår undersökning.

Enligt Dahlgren och Szczepanski (1997) måste vi som arbetar i skolan lära barnen att vistas mer utomhus. I Allmänna råd med kommentarer för fritidshem (1999) står det att leken är en viktig del i de yngre barnens utveckling, då de testar och utvecklar sina fysiska, psykiska och sociala kompetenser. Vi anser att barnen får göra det när de vistas utomhus i skolan och på fritids. Enligt Lpo94 (1994) skall skolan erbjuda någon form av fysisk aktivitet till barnen under skoldagen.

Eftersom vårt intervjumaterial var för litet och att vi inte hade intervjuat lika många av respektive kön kunde vi inte dra några slutsatser när det gäller pojkar och flickors attityd till att vistas utomhus, eller vilket av könen som känner sig piggare av en utevistelse. En tendens var dock att flickorna var mer positiva till att vistas utomhus, men det är var också flickorna som angav att de blev trötta efter utevistelsen. Självklart kan barn som blir pigga av en utevistelse lära sig mer, än barn som är trötta, anser vi. I vår studie angav två tredjedelar av barnen att de kände sig piggare av att vistas ute.

Nästan alla barn tyckte det var viktigt att lära sig om natur och miljö, vilket vi anser är positivt. Vi måste lära barnen att värna om miljön och naturen, för i Lpo 94 (1994) står det att vi pedagoger skall ge barnen en grund till att själva påverka sin miljö. I målen för de naturrelaterade ämnena står det att barnen har som mål att de skall "utveckla omsorg om naturen och ansvar vid dess nyttjande".

Vi tycker att det är positivt att barnen tycker om att regelbundet vara utomhus. Förhoppningsvis blir det lättare för oss pedagoger att förlägga aktiviteter utomhus om barnen har en positiv syn till utevistelse. Vi som pedagoger vill också påverka barnen till att de är utomhus även under helger och lov, eftersom det enligt Bergström och Gelter (2005) är positivt för barnen att vistas utomhus då det stärker deras motorik vilket behövs för att intellektet skall utvecklas.

Resultaten från föräldraenkäten visar att föräldrarna tycker om att vistas i naturen, men att de inte hinner vistas i naturen så mycket som de vill göra. Studien visar också att föräldrarna var ute mer på sommaren vilket förmodligen beror på att det oftast finns mer tid över till olika utomhusaktiviteter. Eftersom barnen är lediga från skolan och de flesta föräldrar har semester. Vi anser detta är positivt att föräldrar-barn-paren var överens om att de brukar vara mycket ute i naturen, eftersom de då kan de vara ute tillsammans och göra olika aktiviteter. Norling (2001) menar att det tidigare var vanligare att barn var utomhus med sina föräldrar eller med olika friluftorganisationer. Dessutom framgick det naturligt nog att många av föräldrarnas utomhusaktiviteter påverkades av vädret.

Föräldrarna som var med i studien var också positiva till att deras barn har utomhusförelagda lektioner, vilket vi inte har upplevt i samband med vår VFU (verksamhetsförelagd utbildning). Då har vi känt att föräldrarna tycker att det är "jobbigt att släpa" med extrakläder och regnkläder till barnen då de skall ha utomhusaktiviteter. Ytterligare en anledning kan vara att extra regnkläder medför en extra kostnad för föräldrarna eftersom regnkläder kan behövas både i hemmet och i skolan.

Alla familjer där både barn och föräldrar deltog i studien var överens om att det var viktigt för barnen att lära sig om naturen och miljön. Under arbetet med jämförelsen insåg vi att det fanns en skillnad mellan de barn som deltagit i intervjuerna vars förälder har fyllt i enkäten, och de barn som har intervjuats men vars förälder har valt att inte fylla i enkäten. Eftersom vi hade några barn som var negativa till att lära sig om natur och miljö såg vi att det var deras föräldrar som hade valt att inte delta i enkätundersökningen. Vi undrade om deras föräldrar valt att inte svara på enkäten för att de själva inte tycker det är viktigt att barnen lär sig om natur och miljö.

Någon vecka efter det att intervjuerna genomfördes skulle en av klasserna delta i en fotbollsturnering för klasslag. Därför tränade klassen mycket fotboll under några veckor. Detta kan ha påverkat barnens svar på vilka aktiviteter de gjorde på fritiden. Ytterligare en faktor som kan ha påverkat barnens svar på vilka aktiviteter de gjorde utomhus kan vara att intervjuerna genomfördes i maj när det var fint vårväder. Vi bedömer att svaren troligen skulle ha blivit annorlunda om intervjuerna genomförts en regnig och blåsig höstdag.

I den ena klassen hade pedagogerna delat upp barnen i två grupper där den ena gruppen hade svenska 2 och den andra hade utomhusmatematik. Vi tycker det är synd att inte hela klassen får vara med om att ha utomhusmatematik, utan att ”invandrabarnen” får ha svenska 2 istället. Vi anser att det är viktigt att hela klassen får ha utomhusmatematik, inte bara de barn som inte har svenska 2, eftersom utomhuspedagogik kan ge lika mycket svenska som ett pass i svenska 2. För att komma runt detta problem kan man exempelvis förlägga svenska 2 passet ute tillsammans med de övriga barnen i klassen, så att barnen får dela samma erfarenheter som tillfället med utomhusmatematik ger.

Innan vi genomförde studien hittade vi ingen relevant svensk studie om föräldrars och barns attityder till utomhuspedagogik. Vi anser därför att vi tillfört ny kunskap i ämnet ”barn och föräldrars attityd till utomhuspedagogik”, eftersom vi inte hittade någon forskning i ämnet. Vi valde att inte leta efter utländsk forskning inom området då vi ansåg att forskningen inte var representativ för vår studie.

Vi valde att först intervjua barnen och därefter lämna ut enkäten till föräldrarna. Trost (2005) menar att man skall börja med föräldraren först för att föräldrarna lättare skall kunna ta ställning om deras barn får medverka i undersökningen. Om vi gjort enligt Trosts metod hade vi kanske fått ännu fler barn som deltagit i undersökningen, men vi ansåg ändå att vi fått ett tillräckligt stort material eftersom svarsfrekvensen var hög. Vi har analyserat allt vårt insamlade material men inte kunnat behandla allt i detta arbete eftersom materialet blev allt för omfattande. Vår tanke innan var även att undersöka om det fanns någon skillnader och likheter mellan pojkar och flickors inställning till utomhusaktiviteter. Anledningen till att vi valde en kvantitativ metod till föräldrarna, beror på att vi ansåg att svarsfrekvensen blev större än om vi skulle ha genomfört kvalitativ metod. Vi ansåg att det var lättare för föräldrarna att fylla i en enkät hemma i lugn och ro än om vi skulle boka tid för enskilda intervjuer med dem. Risken hade varit att föräldrarna glömde att komma eller att de inte haft tid med oss.

Vår studie visar att barn och deras föräldrar är positiva till att vistas utomhus. Vi har blivit stärkta i vår uppfattning om att vi kan vara mer utomhus med barn, då både barn och deras föräldrar är positiva till utomhuspedagogik i vår kommande yrkesroll som lärare med inriktning fritids och fritidsverksamhet. Vi vill även att barnen skall komma ut i naturen för att de skall få en positiv upplevelse vilket leder till att de är utomhus mer och mår bättre. Vi ser naturen och utomhuspedagogiken som ett pedagogiskt hjälpmedel i undervisningen i förskolan, skolan och på fritidshemmet. Naturen erbjuder många olika möjligheter för barnen och pedagogerna att lära sig nya saker och upplevelser och att uppleva ”stillheten i naturen”. Barnen tränar sin motorik när de måste röra sig i olika terränger i naturen och det sociala samspelet i gruppen.

Vidare forskning

Utomhuspedagogik är ett omfattande ämnesområde där det finns mycket att forska vidare om. Vi ger här några förslag på vidare undersökningar. Ett förslag är att se barn och föräldrars attityd ur ett genus- och/eller etniskt perspektiv. Ett annat förslag är att jämföra eventuell utländsk forskning om attityd med svenska barns attityd. Det går att följa barnen under en längre tid och då undersöka om deras attityd till utomhuspedagogik förändras med åren och med årstiden.

Tack

Vi vill först och främst tacka de barn och föräldrar som ställde upp och deltog i vår undersökning. Vi vill också tacka klasslärarna för att vi fick intervjua barnen under skoldagen och att ni hjälpte oss förmedla enkäterna till oss.

Ett stort tack går också till vår handledare Maria Svedäng för all hjälp med vår uppsats.

Tack!

Referenser

Litteratur

Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Braute Nyhus, Jorunn och Bang, Christofer (1997) *Följ med ut, Barn i naturen*. Stockholm: Universitetsförlaget.

Brügge, Britta & Szczepanski, Anders (2007). Pedagogik och ledarskap. I Brügge, Britta, Glanz, Mats & Sandell, Klas (red). (2007). *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Stockholm: Liber.

Dahlgren, Lars-Owe & Szczepanski, Anders (1997). *Utomhuspedagogik – Boklig bildning och sinnlig erfarenhet*. Linköping: Linköpings universitet.

Doverborg, Elisabet & Pramling-Samuelsson, Ingrid (2004). Att förstå barns tankar – Metodik för barnintervjuer. 3:de upplagan. Stockholm: Liber.

Drougge, Susanne (1996). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen: en beskrivning av I ur och skurs metoder*. Stockholm: Friluftsförbundet.

Eskilsson, Sven-Olov & Szczepanski, Anders. (1999). I CUP Rapport (centrum för universitetspedagogik) rapport. *Här och nu*.

Ericsson, Gunilla (2004). Uterummets betydelse för det egna växandet I Lundegård, Iann, Wickman, Per-Olof & Wohlin, Ammi (red.) (2004) *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Friluftsförbundet, (1986). *Med klassen i naturen*. Stockholm: Friluftsförbundet.

Grahn, P, Mårtensson, F, Lindblad, B, Nilsson, P, Ekman, A, (1997). *Ute på dagis*. Stad och Land nr 145. Movium. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp.

Grindberg, Tora & Jagtøien, Greta Langlo (2000). *Barn i rörelse – Fysisk aktivitet och lek i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.

Ingvar, David H. (2001) *Hjärnans futurum – Cerebrala essäer om medvetande, minne, språk, musik, humor, vilja, drömmar, känslor och koma*. Stockholm: Atlantis .

Johansson, Stina (2004). *Bland stubbar och kottar – med barnen i mulleskogen*. Visby: Napema.

Johansson, Stina & Franzen, Birgitta (2004). *Kunskap och känsla i naturen*. Hägersten: Friluftsförbundet.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Läraryrskommittén (2005). *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass*. Stockholm: Läraryrskommitténs förlag.

Mårtensson, Fredrika (2004). *Landskapet i leken – En studie av utomhuslek på förskolegården*. Alnarp: Dept. Of Landcape planning, Swedish Univ, of Agricultural Sciences.

Mårtensson, Fredrika (1993). Att vara liten är att vara nära marken. I Noren-Björn, Eva (red.) (1993). *Uteboken*. Stockholm: Liber.

Norling, Ingemar (2001). *Naturens och trädgårdens betydelse för hälsa och livskvalitet*. Göteborgs botaniska trädgård.

Noren-Björn, Eva (1993). Förskola – min roll som pedagog utomhus. I Noren-Björn, Eva (red.) (1993). *Uteboken*. Stockholm: Liber.

Olsson, Titti (1995). *Skolgården, det gränslösa uterummet*. Stockholm: Liber.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3:de upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Quennerstedt, Mikael, Öhman, Marie & Öhman, Johan (2007). Friluftsliv, hälsa och livskvalitet I Brügge, Britta, Glanz, Mats & Sandell, Klas (red). (2007). *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Stockholm: Liber.

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (1994) (red.). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Söderström, Margareta & Blennow, Margareta (1998). Barn på utedagis har lägre sjukfrånvaro. *Läkartidningen*, 95, 1670-1672.

Trost, Jan (2001). *Enkätboken 2:a* [rev.] upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3:de upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk]. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: http://195.17.252.28/vrshop_pdf/etikreglerhs.pdf. (2007-09-18).

Styrdokument

Allmänna råd och kommentarer för fritidshem (1999). [Elektronisk]. Stockholm: Utbildningsdepartimentet/Fritzes. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se> (2007-09-18).

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet: Lpo 94, anpassad till att också omfatta förskoleklassen och fritidshemmet (1994). [Elektronisk]. Stockholm: Utbildningsdepartementet/Fritzes. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/pdf/lpo.pdf> .(2007-09-18).

Hej!

Vi är två studenter som läser till lärare på Högskolan Väst i Vänersborg, vi heter Rose-Marie Carlson och Anna-Karin Ryberg. Vi är nu i slutet av termin sex och har nu kommit fram till vår C-uppsats. Vårt arbete kommer att handla om utomhuspedagogik och vårt intresse ligger i att undersöka ert och ert barns attityd till utomhusförelagda lektioner. Därför är det viktigt att vi får så utförliga svar som möjligt av er för att kunna göra en rättvis studie. Allas attityder om utomhuspedagogik är för oss mycket viktiga, positiva som negativa.

Vi har tagit del av de forskningsetiska principer och regler som finns och vi håller hårt på er anonymitet. Det innebär att de uppgifter som ni lämnar till oss kommer att användas i arbetet men inget kan ledas tillbaka till er. Varken skola, elever eller föräldrar kommer att nämnas vid namn i arbetet och ni blir därmed helt anonyma. För att kunna föra samman er enkät med ert barns intervju kommer vi att ha en kod på enkäten. Det är bara vi två som känner till koden.

Vi kommer att göra en kortare intervju på högst 30 minuter med ert barn och till er föräldrar kommer vi att skicka ut en enkät som ni fyller i och returnerar till XXX. Mer information kommer i samband med enkäten.

Vi vill få er tillåtelse att intervjua ert barn om utomhusvistelse och undervisning utomhus, var vänlig och fyll i talongen nedan och returnera detta till XXX.
Senast den XXX maj 2007.

Om du har frågor om vårt arbete får du gärna hör av dig till oss.

Anna-Karin Ryberg XXX
e-mail: XXX

Rose-Marie Carlson XXX
e-mail: XXX

Barnets namn: _____

Jag/Vi tillåter att ni intervjuar mitt/vårt barn   Ja   Nej
(Ringa in det alternativ som passar)

Vårdnadshavares namnteckning

Intervjufrågor till barnen

1. Är du född i Sverige?
  - Vid nej, vilket land är du då född i?
2. Är dina föräldrar födda i Sverige?
  - Vid nej, vilket land är de födda i?
3. Brukar du vara ute i naturen?
4. Om du är ute i naturen, vad brukar du göra då?
  - Vem är du ute med i naturen?
5. Brukar ni vara ute i naturen när ni är i skolan?
  - Vad gör ni då?
  - Var brukar ni vara då?
6. Var brukar du leka när du inte är i skolan?
  - Vem brukar du leka med?
  - Vad leker ni?
7. Tycker du om att vara ute i naturen?
8. Hur ofta är du ute i naturen?
9. Kan man ha lektioner utomhus?
  - Vilka ämnen kan man ha ute, tycker du?
  - Vilken fröken brukar ni vara ute med?
10. Kan man lära sig något om man har lektioner utomhus?
  - Vad kan man lära sig?
  - Var kan man lära sig?
11. När fröken säger att ni skall gå ut, på lektionstid, vad tror du att ni skall göra då?
  - Tycker du det är roligt?
  - Berätta vad som är roligt
  - Berätta vad som inte är roligt?
12. Tycker du att det är viktigt att ni lär er saker om naturen/miljön?
  - Hur beter man sig i naturen?
  - Kan du berätta?
13. Tycker du att du blir piggare av att vara ute?
14. Hade du arbetat bättre om ni hade haft mer lektioner utomhus?

Hej

Vi är två studenter som läser till lärare på Högskolan Väst i Vänersborg, och heter Rose-Marie Carlson och Anna-Karin Ryberg. Vi är nu i slutet av termin sex och har nu kommit fram till vår C-uppsats. Vårt arbete kommer att handla om utomhuspedagogik och vårt intresse ligger i att undersöka ert och ert barns attityd till utomhusförelagda lektioner. Därför är det viktigt att vi får så utförliga svar som möjligt av er för att kunna göra en rättvis studie. Allas attityder om utomhuspedagogik är för oss mycket viktiga, positiva som negativa.

Här kommer vår enkätundersökning som vi vill att ni fyller i så utförligt som möjligt. Det är naturligtvis frivilligt att fylla i enkäten och returnera den, men vi uppskattar mycket om ni vill göra detta för att vi skall få ett så brett underlag som möjligt till vår undersökning. Enkäten består av frågor med både kryssalternativ och där ni själva skall skriva motivering eller berätta. Siffrorna ni ser i övre vänstra hörnet är vår kod för att vi ska kunna identifiera dig med ditt barn. Det är endast vi två som känner till vårt kodsysteem.

Vi ber returnera denna enkät senast den XXX maj 2007 till XXX.

Om du har frågor om vårt arbete/enkäten får du gärna hör av dig till någon av oss.

Anna-Karin Ryberg XXX
e-mail: XXX

Rose-Marie Carlson XXX
e-mail: XXX

Kön

- Kvinna
- Man

Födelseår: 19_____

Födelseland: _____

Brukar du vara ute i naturen?

- Ja
- Nej

Tycker du om att vara i naturen?

- Ja
- Nej

Hur många timmar per vecka brukar du vara ute i naturen?

- Mer än 3 timmar i veckan
- 2-3 timmar i veckan
- 1-2 timmar i veckan
- Mindre än 1 timme i veckan
- Aldrig

Om ni är ute i naturen. Kan du berätta vad ni brukar göra då?

Har ditt barn någon gång haft utomhusförlagda lektioner som du vet om?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Vet du vad de gjorde då? Berätta.

Bilaga 3

Tror du att barn i allmänhet kan lära sig något genom att ha lektioner utomhus?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Motivera ditt svar

Tror du att ditt barn kan lära sig något genom att ha lektioner utomhus?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Motivera ditt svar

Vad är utomhuspedagogik/utomhusförlagda lektioner för dig?

Berätta

Ser du några positiva/negativa sidor med att ha lektioner utomhus?

Positiva

Negativa

Anser du att det är viktigt att barn lär sig om natur och miljö?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Tror du att barn i allmänhet blir/håller sig friskare om de får vara mer utomhus?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Bilaga 3

Tror du att ditt barn blir/håller sig friskare om han/hon får vara mer utomhus?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Motivera ditt svar

Var leker ditt barn efter skolan/under helgen?

(Välj flera alternativ, vid behov.)

- Inomhus
- Utomhus
  - Skogen/naturen
  - Lekplatsen
  - Bollplan
  - Trädgården/gården
  - Parken
  - Annat _____

Vilken/vilka miljöer anser du passar för utomhusförlagda lektioner?

(Välj flera alternativ, vid behov.)

- Skogen
- Ängen
- Parken
- Stranden
- Vid ett torp
- I samhället/centrum
- Skolgården
- Annat _____

Hade du själv utomhusförlagda lektioner när du gick i skolan?

- Ja
- Nej

Berätta i så fall vad ni gjorde:

Tack för din medverkan!

Om ni har några övriga kommentarer så får ni gärna skriva på baksidan av enkäten.

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se